Даькъала хилда ЦхьоалагIа май!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ
арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

36 (2661) | Шинар, 1 май, 1962 шу. | Мах 2 кеп.

МАШАРЕИ КЪАХЬЕГАМЕИ ЦIЕЙ

Ерригa а хоза я бIаьстан ха. Хоза я март бетта маьлха зIанараша дIоахдаьча лаьтта гIолла хи тоатолаш Iодоладенна ха, кхы а хозагIа я апрель бетта ховхача баьцо сийнъяьча аренашкеи зизаца тоаеннача бешамашкеи оалхазарий иллеш дека ха. Цхьабакъда, ший ерригa хозал гучаяккхац бIаьстено май бетта хьалхарча дийнахьа мара.

ЦхьоалагIа май... Цу сийлен цIейца дувзаденна да деррига-ча дунен тIарча прогрессивни адамий дегашта хьамсарах мел дар. Лаьттан масса а миIинге цIеча байракхашца тахан цIаькха а арадовргда уж шоай барт-цхьаогIои вошали цIаккха а дохаргдоацаш хилар, машар, демократи, социализм бахьан къовсам лоаттабе шоаш кийча хилар дерригача дуненга дIахайта.

Вайна, советски наха, ЦхьоалагIа май паргIатача къахьегама цIей, дуне коммунистически хьисапе эргадоаккхача доахача толамий цIей да. Шерагара шерага гаргагIа хул вай Даьхе хIанззе а дика хоалуш йолча коммунизма сийрдача лакхаленашта. Марксизма-ленинизма идеяша лепабеча цу сийлен новкъа коталонашкара коталонашка дуг вай хьамсарча парте.

Къаьстта ший тайпара бIаьсти я укх шерара яр, хIана аьлча XXII съезд хинначул тIехьагIа хьалха ена бIаьсти я яр. Цу съездо тIаийцача исторически решенеша, парте кердача Программа хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеш боахк советски нах. Дика кхоачашъяьй цар укх шера хьалхарча квартала план. Массанахьа а дика лел гIулакхаш.

КПСС Центральни Комитета март бетта хиннача Пленума решенеш толамца кхоачашъяра чIоаггIа оарцагIбаьннаб колхозийи совхозийи кхашкара, фермашкара къахьегамхой. Шерра дIадоладеннад бIаьстан балхаш.

Промышленность а юрта боахам а дегIабоалабеча доккхий толамаш даьха накъа баьхкаб Майски цIейна Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой а. Апрель бутт йисте а балалехьа даьча лоархIамаша хьахьокх вай республика промышленносто валови продукци арахецара биъ бетта план толамца кхоачашъяь хилар. Ханал хьалха кхоачашъяьй хьалхарча квартала а апрель бетта а планаш совнархоза мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленноста управлене предприятей коллективаша.

Хьалха юв культураш хьогге дIайийна а баьнна сихбенна хьажкIаш дIаювш боахк хIанз республика дуккхача районашкара юрта боахама къахьегамхой. Дикка толамаш даьхад укх бIаьсти хьайбаш леладераша а.

БIубенна коммунизмага бода вай мохк. Дерригача дунен тIарча къахьегамхошта дагалаттар кхоачашдара — коммунизм хьалъяра шоай низ ца кхобеш къахьегаш а хIара денна керда толамаш доахаш а ба советски нах.

Шерра гIа а боахаш вайца иразага бодача новкъа болх социалистически мехкашкара къахьегамхой — вай вежарийи йижарийи. Цар а йоккхий коталонаш яьхай шоай экономикеи культуреи дегIайоалаеш, дерригача дуненна дIахьекхад фуде низ кхоач паргIато кхаьчача халкъий.

Социализма низ болча лагеро доахаш латта доккхий толамаш бIаргадайча геттара дика хоалуш да ше дегIаяра тIеххьарча лагIа тIа яьннача капитализмах доахка дIадаргдоаца айпаш. Империализм гIерт кхесташ йола исторе чарх соцае, шоашта тIера лоала дукъ дIакхосса гIертача колониальни халкъий низ бола къам-мукъадаккхара болам цIешабиза. Дунен тайп-тайпарча доакъошка провокацеш вIашагIъехк американски империализма, Европеи Азеи тIема базаш ехкай, Американски континента эггара хьалха социализма новкъа баьннача мехка — Куба халкъа духьала сий доаца гIулакхаш леладу. ВорхI шера тIом лоаттабича шоай хIама ца хилча мара раьза хиланзар французски колонизатораш денал долча алжирски халкъ ший мукъе хилара мукIарло де. Эггара бIехагIа долча наькъашца Африке шоай доал чIоагIде гIерт бельгийскии партугальскии империалисташ а.

ХIанз ханаш хувцаеннай. Адамий общество дегIайоагIача хоадам беш йола фактор а хинна дIаэттай дунен социалистически система. Котйоалаш латта социализмеи денгара денга чIоагIлуш латта дерригача дунен тIарча къахьегамхой барт-цхьоагIои — уж да тIом ца хилийта могаргдола низаш.

Тахан май бетта хьалхарча дийнахьа миллионаш бола нах арабаргба Пекина, Варшава, Вена, хIаьта иштта Парижа, Рима, Лондона, кхыча городий улицашкеи майдашкеи, цар дерригача дуненга дIагойтаргда шоай барт-цхьоагIои вошали цхьанна а хIаман дохаргдоацаш хилар. Цхьабакъда, шо шоай тайпара дезду из цIей цу городашка. Социализма мехкашка паргIатача къахьегама, ираза цIей да из, социализми коммунизми хьалъеча доахача толамашка хьожа ди да. Капитализма мехкашка классай къовсам ирбеннача, къел котйоалаши бе болх ца хилар совдоалаши латтача хьалашка дезду из. Дуккхача моттигашка беррига шоай низ оарцагIа а баькхха къахьегамхошка шоай цIей дез ца дайта а хьожаргба моастагIий. Цхьабакъда, цунах хIама хургдац. Прогрессивни адама низ кот ба тахан.

ЦхьоалагIа май да тахан納 дездеш. ЧIоаггIа дегаш гIоздаьнна ба вай советски нах. Вай дегаш гIоздаьннад вай Советски Даьхе денгара денга тоалуш, хозлуш латтандаь, социалистически мехкаша хIара денна керда толамаш доахандаь, дерригача дунен тIарча къахьегамхой барт-цхьоагIо тIехь-тIехьа чIоагIлуш латтандаь.

Даькъал хилда ЦхьоалагIа май — дерригача дунен къахьегамхой барт-цхьоагIон Ди!

Хьамзат ОСМИЕВ

ХАЛКЪИЙ БIАЬСТАН СИЙРДА ЦIЕЙ

Сигле — йийкха,
Iалам — баьццар —
Дена кхаьчар ЦхьоалагI май.
Маьрша да хьо,
ГIоза да хьо,
Халкъий бIаьстан сийрда цIей.

Байракхаша
ЦIийяьй майдаш,
ГIоза халкъаш цар тIаувз.
Форд мо дода
Балха адам.
Рапорташа даьраш дувц.
Ираз ше ди
Болар деш дар,
Адмий бIаргаш гIоза дел.
Турпалашка
Парте цIерах
Трибунаш тIар моаршал тел.
Укх вай лаьтта
Ираз кхоллар,
Сигле караерзаер —
Из ва тахан,
Сийрдаяьха,
Ер вай майдаш лепаер.
Вошал хотташ,
Машар чIоагIбеш
Хьалха йодар Даьхе я.
Къахьегарий
Дег тIа цудухь
Хоза яьнна бIаьсти я.
Хоастам шоана.
Балха кулгаш,
Шун низ тIа-тIа чIоагIагI хул,
Вай доккхача
Ткъаьшеренах
Баьккхаб оаш хIанз хьалхар мул.
Машар бохо
Герзе кхувда
Халкъий моастагI матар хьош,
Массе меттал
Декаш хоз-кха
Дег тIар доагIа цIена дош:
Маьрша да хьо,
ГIоза да хьо,
Халкъий доттгIал чIоагIду цIей.
Адамашта
Даькъал да хьо,
БIаьстан хозле — ЦхьоалагI май.

ЦхьоалагIча майга кийчъенна Грозный.

П. КАТАКОВА сурт.

Г. С. ТИТОВ США ВАХАВ

МОСКВА, 29 апрель. (ТАСС). Советски летчик-космонавт Г. С. Титов вийхав 1 мая Вашингтоне хьаеллача космически аренаш таххара йолча Дунен халкъашта юкъерча комитета сессе балха юкъе дакъа лаца.

Г. С. Титов вахав США.

СССР Оборона министра ПРИКАЗ

1 май 1962 ш. №99 гор. Москва.

Новкъостий салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш!
Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Тахан советски халкъои цун Герзашцарча Низашеи дезду ЦхьоалагIа май — дунен тIарча къахьегамхой барт-цхьоагIон ди, дерригача мехкашкарча болхлой цхьоагIони вошаллеи ди.

Укх шера первомайски цIей дезду коммунизм хьалъяра сийлен программа кхоачашъяра тIехьа турпалера къовсам боаржабаьча советски наьха къахьегама энтузиазми творчески инициативеи айяннача хана.

Коммунистически парте хьалхле лелаеча вай мехкарча къахьегамхоша чIоаггIа лаьрхIад КПСС XXII исторически съезд хинначул тIехьагIара хьалхара шу промышленность, Iилма, культура дегIайоалаеча, КПСС ЦК мартовски Пленума ларда тIа юртбоахама производство чIоаггIа дегIайоалаелга Iалашдеча керда толамаш дахарца белгалдаккха.

Коммунистически партеи Советски правительстваси, халкъий хьашташи царна дагадоаллари кхоачаш а деш, дерригача дунен тIа чIоагIа а нийсагIа бола а машар белга Iалашде гIерташ деррига а ду. Советски Союз беррига низ тIабахийта массанахьа а деррига а герз дIадаккха, керда дунен тIом ца хилийта гIерташ я.

ЧIоаггIа а леррагIа а ленински машар безара политика а лелаеш, Советски правительствас диццалийтац малхбузехьарча державай агрессивни низий оагIонгахьара тIема кхерам лакхлуш латташ хилар.

США империалисташ керте латтача дунен реакце дукхагIа герз арахец, тIема провокацеш вIашагIъехк, Малхбузехьарча Европе, Латински Америке, Къулбехьен-Малхбоалехьарча Азе кхераме дола кхохкама кхуврчаш хьаду, СССР-еи социализма кхыча мехкащеи цIаьхха ракетно-ядерни тIом хьоабара планаш дагалоаттаю. Машар безаш дола деррига адамаш духьал хилар къаьгга гуш доллашехь, США юха а доладаьд атмосферера ядерни тохкамаш.

Социалистически Даьй-мехка кхерамзлеи лаьтта машари хилийтар духьа Коммунистически партеи Советски правительстваси деррига де мел эшар ду мехка оборонни низ чIоагIбара, Эскари Флоти кердагIа йолча тIема техникацеи герзацеи Iалашъяра. Советски Герзашцара Низаш фелал а йолаш вай халкъа хIама хьадеш бола къахьегам лорабеш а латт, хIаьта масса хана агрессор хIалаквеш хIама тоха кийча а да, нагахьа санна вай Даьхенах, социалистически доттагIлен кхыча мехкех лата из гIорте.

Новкъостий салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш, эпсараш, инаралаш, адмиралаш! Моаршал хоатт аз шуга дерригдунен къахьегамхой цIейца — ЦхьоалагIча мая денца, хIаьта тIема говзал дIахо эргаяьккха тоаяра, тIемахой дисциплина чIоагIъяра, фелали эскарий тIема кийчон лакхъяра хьакъехьа оаша дIахо толамаш дахар а лов сона.

ЦIей дездеш АЗ ПРИКАЗ ЛУ:

Тахан 1 Мая вай Даьхен столице — Москве, союзни республикай столицашка, иштта турпала городашка: Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе — залпах ткъозза йоккхий топаш тохаш салют де.

Даькъала хийла вай хьамсара Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

Даькъала хилда сийлахь-доккха советски халкъи цун сий дола Герзашцара Низаши!

Сийлаг хийла Советски Союза Коммунистически парте, советски халкъа ерригa коталонаш яха низ телаш а уж вIаштIехьйоахаш а йолчун.

Р. МАЛИНОВСКИЙ,
СССР Оборона министр, Советски Союза маршал.

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦК мартовски Пленума соцамга хьежжа КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои укх составах вIашагIъеллай юрта боахама йола Союзни Комитет:

Комитета председатель Игнатов Н. Г. — СССР Министрий Совета Председатела заместитель.

Комитета членаш:

Поляков В. И. — КПСС ЦК Союзни республикашта йолча юртбоахама отдела заведующи.
Корниец Л. Р. — СССР министр—СССР Министрий Совета заготовкай Паччахьалкхен комитета председатела хьалхара заместитель.
Пысин К. Г. — СССР юрта боахама министр.
Кучумов П. С. — «Союзсельхозтехника» СССР Министрий Совета Ерригсоюзни объединене председатель.
Гусев Н. П. — СССР Госплана председатела заместитель.
Тихомиров С. М. — СССР Госэкономсовета председатела заместитель.

Дика хоамаш

Езача Даьхенна

Майна хьалхарча социалистически яхье доккхий къахьегама толамаш даьхад Нохч-ГIалгIай АССР-а ейгача промышленноста управлене коллективо — продукци арахецара биъ бетта план ханал ялх ди хьалха 24 апреле кхоачашъяьй.

Юххерча ялх дийнахьа управлене болхлоша планал совгIа арахийцай 55 эзар сома маьха продукци.

* * *

МагIалбика района «Кавказ» яхача колхоза къахьегамхой хьажкIаш дIайийна баьннаб. ДIайийнай 2000 гектара тIа ялатийнеи 460 гектара тIа силосаи лаьрхIа хьажкIаш. Агротехнико яххача тайпара дIайийнай уж. Ерригa хьажкIаш 12 дийнахьа дIайийна баьннаб механизатораш. Квадраташ нийса я.

Дийнахьа йола нормаш массаза а тIеххоачашйора механизатораша Головашов Михаила, Бабенко Николайс, Гурьев Александра, Шмычков Николайс, кхыбараша. Цудухьа вIаштIехьдаьлар цар уж толамаш даха.

Таханарча дезача денна — 1-гIча Майна хетаду шоай толамаш колхоза механизатораша.

* * *

Дунен тIарча халкъий цIей — 1-ча Мая сийна социалистически яхье а яьнна семилетка диълагIча шерарча апрель бетта план 29-ча апреле кхоачашъяьй машиностроительни арматурни завода коллективо, планал совгIа 8 эзар сома продукци ара а хецаш.

Къаьстта дика болх баьб коммунистически къахьегама ударникаша токараша нн. Секача, Валиулина, заливщикаша-обрубчикаша виъ вошас ИндербиевгIар, хIаьта н. Ларкина кулгалдеча коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча бригада, иштта кхыбараша.

* * *

Дика къахьийгад ЦхьоалагIча май цIейна накъа боагIаш «Грознефтеразведка» треста чуйоагIача «Галюгаевская» яхача нефтеразведка коллективо: апрель бетта бурув тохара план шолханеца кхоачашъяьй цо, хIаьта хIанз планал совгIа бурув тохаш а я.

Из коллектив республикеа Къилбаседа Кавказе а эггара кIоаргагIча (5600 метр) № 1 йолча скважинана бурув тохаш я. ХIанзале 4 эзар метрад кIоаргагIа бурув техад цо.

Уж толамаш даха йиш хиннай цу коллективага цхьа барт-цхьоагIо йолаш къахьегаш беррига болхлой хилара, шоай балха юкъе цар кердадараш кхахьарах.

Къаьстта доккхий толамаш даьхад оператора коммуниста Бугиев Леонида кулгалдеча смена. Апрель бетта задани 125 процент кхоачашъяьй цо.

Шоашкара хьокхамаш гойташ къахьег бурув деттараша Строганов Афанаса, Исмаилов Исраьила, слесара Гапонов Александра, кхыбараша а.

Цхьа барт а болаш болх беча коллективо къахьегама вахте а этта хьинаре къахьег семилетка диълагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра.

* * *

Укх шера хьажкIаш дIайийна лаьтта дика кийч а даь, планах 3240 гектара тIа дIае езача 3694 гектара тIа дIайийнай Надтеречни района «Натеречный» совхоза къахьегамхоша укх шера ялатийна лаьрхIа хьажкIаш.

ХьажкIаш дIаювш къаьстта дика къахьийгад шоллагIчеи кхоалагIчеи отделеней механизатораша. Царна юкъе а белгалбаха безаш ба Килоев Мусаи Джамбураев Хас-Махьмади. Сменах 12 гектара тIа хьажкIаш дIае езача 25—30 гектара тIа дIаювра цар. Ерригa хьажкIаш дикагIа йолча агротехнически хана дIа а йийнай, хIаьта цар квадраташ нийса а я.

ХьажкIаш дIаювш иштта дика болх бир цхьоалагIча отделене механизатораша а.

* * *

Хоза я тахан Ачхой-Мартана района Валерик яха юрт. Тайп-тайпара лозунгаш, портреташ, транспоранташ хьалтехад юрта масса а улицашка. 1-гIа Май дездеш я юрт.

Ачхой-Мартана района цIи хеза хьажкIаш лелаеча Чагаев Имрана ший новкъостащца цIей дездеш дика совгIат кийчдаьд Даьхенна: ялатийна лаьрхIа хьажкIаш дIайийна йистеваьннав из. Квадраташ нийса я, лерттIа дIайийнай хьажкIаш. Дог гIоздаьнна ва Имран. Цхьаькха а дега гIоз хилар цунна. Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг ялькхача цун механизированни звено членашта «РСФСР дикагIвола хьажкIащ лелаерхо» яха значокаши 500 сом ахчан совгIати делар цунна.

— Кхы а дикагIа хьувкъаергья оаха хьажкIаш, — аьлар Чагаев Имрана. — Беррига низ тIабахийта къахьегаргда оаха из декхар кхоачашдара.

Кхы а хьинар айдаь къахьег звенорча хьажкIаш лелаераша укх деношка. «Лермонтовский» совхоза механизатораштa шоашкара хьокхамаш гойташ ба уж. Кхашкарча балхаш тIа шоай нормаш тIеххоачашъю цар, хIаьта агротехнико яххача тайпара балхаш дика чакх а доах.

Коммунизмага гIа боахаш

Хь-Б. Муталиев.

ЦIе байракхаш михо ловзаеш бIаьстанца сомадаьннача Iалама бос лепача зизаша хоздийя, екача оалхазарий ашаращца гIоздаьле доагIа вайна хIара шер-шера ЦхьоалагIа май — дунен мехкий къахьегамхоша барт бу, дерригача мехкий болхлоша барт-цхьоагIон вошали кхайкаду ди. ДоагIа сагото, гIайгIа, бала вайна гаьна боаккхаш, дегаш паргIата доахаш мел дола хIама гаргадахьаш. ДоагIа Iилман говзалашта вай котдоахаш, вай маьженашка кхоачалургбоаца, массаза а вай котдоаха низ чуботташ. Вай зама халкъий ираз бахьан долаш лоаттабеча къовсама турпален гIулакхех хьалйиза я. Боаржжабаь коммунизма гIирс хьалбеш, керда урхенаш, довкъаш доахаш, тахан вай доаха сийрда-сийлахь толамаш вай доттагIий дегашта керда низ луш, хIара вай цадезарашта къахьа сим хинна Iаткъаш да. Вай коммунизма кхоане, ленинизма хьехамо сийрдаьккха, тIаьръюкъе уллаш санна, вайна шаьра гуш а вай тIахьехаш а я.

Гаьнарча къилбаседера къулбехьа кхаччалца ядача бIаьнешца, эзарнешца лоархIам болча советски юртий, городий байракхаша цIеерзаьча, иллеша екаеча улицашка тахан арабаьннача миллионаш болча советски къахьегамхошца цхьана дегаш детталуш, царца кура гIа боахаш ба Нохч-ГIалгIай республика къахьегамхой а. Воай къонал, низ, хьаькъал, воай еррига дега йIовхал дIател вай сийрда-сийлахь гIулакх — коммунизма общество хьалъелга чакхдаккхара. Царца цхьана доазув доацаш йолча куралах, майралах, кердача низах хьалдуз Ленина парте хьалхленца из доккха гIулакх чакхдаккхара ираз воай даькъе кхаьча вай дегаш.

Ер ди къаьстта безамегIа, хьамсарагIа доагIа вайна укх бIаьсти — вай семилетка йиълагIча бIаьсти. Ер я XXII партсъездо дунен исторе чухь лоархIаме йола решенеш тIаийцачул тIехьагIа хьалхара йоагIа бIаьсти. Дуне цецдоаккхаш дола толамаш даьхад советски наха шоай паччахьалкхе боахама, культура гIулакхашта чIоагIъяра, дегIайоалаяра.

Вай юрта боахам дIахо кхы а чIоагIагIа дегIабоалабара керда торонаш хьаелл март бетта хиннача КПСС ЦК Пленумо, юрта боахама хьалхле лелаелга эргадаккхара даькъе цо тIаийцача решенеша.

Керттера де лерхIар къахьегама наха иразе вахар дуллилга долаш йолча Ленина партена, вай Даьхенна эггара хьалха дагадоаллар да царна машаре, хьаьнала къахьегаргдола хьалаш Iалашделга. Цудухьа вайна гу: дунен тIа эггара хьалхара атомни станци хьалъяьраш советски нах ба. Говзалца хьаяь Лаьттан спутник эггара хьалха сигал яхийтар Советски Союз я. Эггара хьалхара космически ракета хецара сийле яьккхар вай Даьхе я.

Адамий исторе чу эггара хьалха космосе бода никъ биллараш Ленина парте кхебаь къонгаш — советски турпалхой, коммунисташ Юрий Гагарини Герман Титови хилар — лаьттан букъ тIа адам мел даха йожаргйоаца, советски наьха машарерча къахьегамо яьккха сийле я.

ХIара ди дег чу бIаьсти латташ доагIа советски сага. Вайна гонахьа чIоагIа кхехк къахьегама вахар: хьалъеш латт керда городаш, керда заводаш, фабрикаш. Цецвоаккхаш чехка урагIъух дуккхаза вIаштIардаь цIенош. Оахаш латт эрий даьда эзараш, миллионаш гектараш йола лаьтташ. Сага беш пайда боацаш, зехьа идда низбола хиш, электрически сердало а яь, къахьегамхой цIеношка чудерзадаьд.

Советски Iаьдал далалехьа къахьегама нохчочун е гIалгIачун цIагIа арахьара каьхат деча, из дешийта саг лохаш юртах чакхвала везар. ХIанз каьхат деша ховргдола дезалхо воацаш-м цхьанна нохчочун, гIалгIачун дезал хургбацар. Из хинна ца Iеш, хIанз мехка боахама дерригача доакъошка вайна гу воай къаман маIа а кхал а нахах баьнна йоккхий говзалаш йола инженераш, лораш, хьехархой, летчикаш, артисташ, механикаш, иштта кхыбола говзанчаш. ХIаьта вай республика маякаш хьажкIаш лелаераш О. Кагерманов, О. Мальсагов, А-С. Зармаев, Т. Джамалаев, жа Iу Н. Эсмухамбетов, доярказш Л. Барахоева, Е. Авилова, иштта кхы дукхабараш!

ХIаьта лоаман кхалсага хьалха хинна а хIанз дола а хьал дийцача, из овлан тIара эргадаьннад. Нохч - ГIалгIай кхалсаг, маIачоа нийсса бокъо йола саг хинна дIа а этта, керда вахар дуллача хьинаре дакъа лоацаш я. Укх шера СССР Лакхехьарча Совета депутаталла хержаб нохч-гIалгIай халкъа дикагIа бола мехкарий Ахматова Роза, Кусиева Зайдат, Iилманца болх беча вай кхалнаха юкъе эггара хьалха филологически Iилмай кандидатий цIераш яьха Чентиева Марем, Долакова Раиса, Нохч-ГIалгIай Совнархозе болх бу мехкдаьтта инженер Мальсагова Раиса, иштта боахама дуккхача доакъошка говзанчаш болаш ка а йоалаш къахьега кхы дуккха а кхалнах дагабехача, сийлахьча партена, Даьхенна дола баркал отт вай дегашка.

Вай — советски къахьегамхой — вахара никъ къаьга а сийрда а ба. Вай никъ цIаькха а цIаькха а сийрдабоакх XXII партсъезда исторически решенеша. Коммунистически общество хьалъяра кердача толамашка кхувл вай тешаме ленинхо Н. С. Хрущев керте латтача Коммунистически парте Центральни Комитето.

Тахан берригача советски нахаца цхьана гIозъяьнна екача улицашка вахар дезаденна гIа боахаш, вайна юха а юха а дагаух воай дегаш деналах, хьинарах, сийрдача уйлаех хьалдузаш, вай са шоаех доаллаш, царех вай тешаш дола, парте XXII съездо кхайкадаь дешаш: Вай ханара нах коммунизме бахаргба.

Семилетка йиълагIча бIаьстан белгалонаш

Къахьегама а политически а хьинар чIоагIа айденна накъа боагIа укх шерарча бIаьстанна юрта боахамера къахьегамхой. Юрта боахама массе дакъа сихха дегIадоаладара де деза балхаш дувцаш март бетта хиннача КПСС ЦК Пленумо дуккха а керда торонаш хьайийлар юрта боахама хьалашка.

Наурски территориальни производственни совхозно-колхозни управлене чуйоагIа районаш: Шелковской, Надтеречни, Наурски. 60 743 гектар оахаш дола лаьтта, дукха техника, механизмаш а йолаш 13 колхози 4 совхози я управлене зоне.

Территориальни производственни управлени вIашагIъеллача юххьерча деношка денз цун специалисташеи кулгалхошеи хаьдда новкъостал ду хIара колхозаи совхозаи кхоачамбоацараш цIендаь дIадахара. ХIанз эттача кердача хьалех управлене специалисташа цIендаь дитад боахамашта «каьхаташца доал делга», дерригa дешаш колхозе, совхозе, бригаде, ферме дIа а ухаш,. цигга къестаду.

Колхозаштеи совхозаштеи новкъостал а деш, даиман боахамашка хул управлене специалисташ керттера зоотехник П. Демченко, керттера агроном Д. Пиличенко, керттера инженер А. Иванов, инспектораш-организатораш Коренин, Чеснокова, иштта кхыбараш а. Шоай болх дIаболабеннача дийнахьа денз управлене кулгалхошеи специалисташеи къаьстта дукхагIа уйла тIаяхийтай колхозийи совхозийи боахама керттерча дешашта: производство нийса вIаштIехьъяккхара,баьча балхах доагIар къахьегамхошка дIакхачийтара система, бухгалтерски учет лелаяр, бIаьстан кхашкара балхаш вIаштIехьдахар, боахамаш техникаца, дIадувча фуца, иштта кхыча хIамашца Iалашдара дешаш. Болх дика барах совнагIа алапеш телара гIулакхащцара а дукха кхоачамбоацараш гучадаьлар колхозашка. Колхозхой, специалисташ, колхозий кулгалхой юртбоахама продукташ дукхагIа яхарца чIоаггIа хьаштдолаш хургболча тайпара вIаштIехьдаьккхадацар из гIулакх.

Болх дика барах совнагIа алапеш телара керда система кийчъяьй управлене. Чоалхане йоацаш, къахьегамхошта кхетаеатта, къахьегама дисциплина тоаергйолаш, юртбоахаме продукци дукхагIа яккхарца колхозхой а специалисташ а хьаштдолашагIа хургболаш я из система.

Хьадда доахана группа къоаста а яь, царна кIал а тувсаш Iаьсий докхадергдола гIулакх зонерча боахамашка вIаштIехьдоаккхаш ба хIанз управлене инспектораш - организаторaши зооветеринарни специалисташи. Из чIоагIа пайдане хургда колхозийи совхозийи боахамашта. Наурски района «Россия» яхача колхоза шин фермеи цу районa Ленина цIерахча колхозеи хIанззехьа а чакхдаьккхад из гIулакх.

Укх шера юртбоахама культураш дика хьувкъийтара лард йоллаш ба управлене зонерча колхозийи совхозийи къахьегамхой. Управленена чудоагIача боахамашка укх шера дIайиййнай 719 гектар шекара свекла, 315 гектар бобови культураш. Цунах торо хургья колхозашкеи совхозашкеи доакъарий гIулакх тоаде. ХьажкIаш дIайийна йистеялла йоахк Надтеречнии Наурскии районий боахамашка.

ДIайийнача хIамашта гIулакх къаьстта дика ду укх шера. Зе деш йола садоахка хIамаш латаргйоацаш молхаш техай шекара свеклашта, мугIараашта юкъе культиваци яьй. Шекара свеклашта, хьажкIашта, гидуаргашта. иштта кхыча культура а деш дола гIулакх дикагIа хилийтара балхашта комплексни механизаци елга вIаштIехьдоаккхаргда.

Дика балха говзал йолаш бола специалисташ бизза вIашагIкхийттаб хIанз тха совхозно-колхозни управлене. Зонерча колхозийи совхозийи специалистащеи кулгалхощеи цхьана цар Iалашдергда юртбоахама производства деррига доакъош сихха дегIадоаладара даькъе КПСС Центральни Комитета мартовски Пленумо хьалхашка оттадаь сийлахь-доккхий декхараш.

А. ПРОКОПОВ,
Наурски территориальни производственни совхозно-колхозни управлене начальника заместитель.

КЪОНАЛА ДЕНАЛ

Укх тIеххьарча шерашка юкъера школаш а яьха юрта боахаме къахьега ихаб вай республикера дукха кагирхой. Иштта 1961-ча шера Шелковской района Червленски юкъера школа йисте а яьккха, «Червленский» яхача колхоза тракторно-полеводчески бригаде болх бе яхаркомсомолка Пронькина Валентина а. Тайп-тайпара балхаш деш хилар из цига.

1962-ча шера хьажкIаш лелаеча звенона кулгалде хьожаяьй из. Цун звеноца болх беш 15 саг ва. Укх шера 95 гектара тIа хьажкIаш хьалкхеергья звенос. Уж дIаювш дола лаьтта тоъал моттигера удобрени а йилла дика кийчдаьд. Пронькинас лаьрхIад ялатийна а силоса а дIайийна хьажкIаш дика хьувкъае.

СУРТА ТIА: Пронькина Валентина.

П. КАТАКОВА сурт.

Сийрда уйлаш

Республика цIи хезача наха дувц

Тахан бIаьстан цIей — ЦхьоалагIа май дездеча дийнахьа къаьстта белгалдаккха лов сона вай республика айса болх беча даькъе — культураи Iилмани даькъе — даьха дог хьоасташ дола толамаш. Укх тIеххьарча хана вайнаьха кхалнаха М. Чентиеваси Р. Долаковаси кандидатски диссертацешта защита яьй. ХIанз диссертацена защита е кийчлуш кхы а шиъ кхалсаг я. Уж ба Ф. Оздоеваи З. Гойговаи. Диссертацена защита е кийчлуш ба нн. Алироев, Чапанов, Чокаев, иштта кхыбараш.

ХьалхагIа каьхат-мотт ховш наггахьа саг мара ца хиннача нохчийи гIалгIайи кхалнахи маIанахи хIанз Iилма дIадовзийташ институташка хьехаш ба. Хьанна йовзац Ю. Дешериева цIи? Из Кавказоведене шерра вовзаш, массане сий деш ва.

Нохч-ГIалгIайчен Iилма, культура, дIахо дегIайоалаяра, дукхагIа нохчашхеи гIалгIаехи бола кхалнах общественни вахара юкъеозара даькъе доаха толамаш хIара ди тIехьагIа совдувлаш дIагIоргхилар, республикерча Iилмахоша Iилма дегIадоаладара хьакъехьа парте Программа тIа оттадаь декхараш кхоачашдеча доаггIаш дола дакъа лоацаргхилар дагадехача кхы а чIоагIагIа дог айлу са.

Д. МАЛЬСАГОВ,
филологически Iилмай кандидат

* * *

Семилетка йиълагIча сийрдача бIаьстанна хозача гIулакхащца накъа баьхкаб тха цехера болхлой. Эггара бехктокхамегIа йола оатхал—шпингель хьаеш ва сои са воша Александри. Цхьан нарядах болх бу оаха шинне а. Тхоай клеймо лелае бокъо яьккхай оаха.

Беррига низ, балха говзал, кхетам тIабахийта къахьег оаха ворхI шера программа укх шера кхоачашъяра. Из дош кхоачаш а дергда.

Дерригача дунен тIарча къахьегамхой цIей—1-гIа Май дикача балха толамашца дезду оаха: ах шера план кхоачашъяьй. Цул совгIа, цхьаькха дика хетар а хиннад сона. 1-гIа Май тIакхоачаш КПСС членалла дIаийцав со.

Г. ФИЛАТОВ,
«Красный молот» завода № 13 йолча цеха токарь, коммунистически къахьегама ударник.

* * *

1960-ча шера «Чечингстрой» треста № 1 йолча гIишлош хьалъеча управлене каменщикала балха вахар со. ХIанз шоллагIа разряд лелаю аз, хIаьта коммунистически къахьегама ударника цIи яккхара къовсам а лоаттабу.

Балха эггара хьалхарча дийнахьа денз хьинаре къахьегаш хьавоагIа со. Семилетка диълагIча шера хьалхарча квартала план 131 процент кхоачашъяьй тха бригада. Дика къахьийгар оаха апрель бетта а.

1-ча Мая сийна оаха лаьрхIадар Катаяма яхача поселке оахош хьалдеча цIеной шоллагIа этаж хьалъяьяккха. Из декхар ханал хьалха кхоачашдаьд оаха.

КПСС XXII-ча съездо тIаийца парте керда Программа кхоачашъяра дIахо а сай низи хьинари ца кходеш къахьегаргда аз.

Р. МУСАЕВ, каменьщик.

* * *

Дуккха ха я аз Грознерча № 1 йолча городской больнице болх бу. Аз болх беча терапевтически отделене тайп-тайпара лазараш дола унахой ух. ЧIоаггIа уйла тIаяхийта къахьег тха хIара лоро унахошта доаггIача тайпара гIулакх де гIерташ.

ТIехь-тIехьагIа кIезигагIа хулаш латт наха хула цхьадола лазараш. Царех да инфекционни лазар хорш. Укх бIаьсти цхьаккха саг венавац тхо долча цу лазарах цамогаш хинна. Ужжамо советски медицина дика болх барах хьахинна кхы дуккха дараш а дувца йиш я.

Тха коллективо дика кхетаду шийна хьалхашка латта декхараш, хIаьта советски медицина дегIайоалаеча доаггIаш дола дакъа а лоацаш, хIара денна балха говзал лакхъеш дIагIоргйолаш а я.

Е. ПОСТНОВА,
отделене заведующи, РСФСР заслуженни лор.

* * *

Дунен тIарча берригача къахьегамхой сийлен цIей —1-гIча Мая сийна доккхий декхараш тIаийцадар коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча тха установка коллективо. Уж декхараш сийленца кхоачашдара низ а хьинар а ца кходеш, рационализаторски предложенеш балха юкъекхухьаш хьадоагIа тхо. Цудухьа зехьа дайнадац хьийга къа. Апрель бетта план ханал 6 ди хьалха кхоачашъяьй.

Болх дика барал совгIа дешаш а шоай кхетам лакхбеш а ба тха установка болхлой. Цхьабараш сайрийна дешача школашка, вожаш техникумашка, институташка дешаш ба. Дика накъа баьхкаб уж семилетка йиълагIча бIаьстанна.

Д. ЗЕЛЕНКО,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода № 7 йолча установка оператор.

* * *

Дуккхача хана денз дага даьллад тхона Москверча зрителашта Нохч-ГIалгIайчен искусство дIайовзийтилга. Дагадаьллар кхоачаш хилар укх бIаьсти. Март бетта тха коллективо Кремлевски театреи Центральни телевидене гIоллеи Р. Гамзатова «Аьсет» яхача пьесах спектакль оттайир. ЧIоагIа раьза болаш тIаийцар тхо москвичаша. Из спектакль дика оттаярах РСФСР культура министерстваи, Ерригроссийски театральни обществаи, писателий Союзеи цIерах Диплом еннай театра. Доккхал де доагIаш хIама да из.

Лоаццача хана дукха болх баьб театра артисташа, цхьабакъда, КПСС Программа хьалхашка оттадьраш доккхий декхараш долга а ховш кхы а дикагIа къахьега лерхI хIаране.

Я. ЗУБАЙРАЕВ,
Х. Нурадилова цIерахча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен театрера, РСФСР заслуженни артист.

Сийлахьа гIулакхаш

Дии бийсеи санна башхало йолаш да революци ялалехьа хиннеи хIанзареи лоаман кхалнаьха вахар. Маьра лейи, дезала Iуйи, дечоа хьалхеи дуачоа а дувхачоа а тIехьеи хинна кхалсаг хIанз йизза вахара да хинна дIаэттай.

Цу деша тешал дергда Первомайски районерча масалаша. Сийрдадаьккхад Октябро лоамаштеи хьунаштеи юкъе бахача кхалнаьха вахар. Цхьаккха юрт яц укхаза общественни вахара юкъе дакъа лоацаш кхалнах боацаш. Шо-шоаш бол-болча моттигашка доккхий къахьегама толамаш а доахаш, накъа баьхкаб Первомайски районерча кхалнах дезача Мая деношта. БIаьш кхалнах ба колхозий аренашка, хьайбай фермашка юрта боахам дегIабоалабеш, юрта боахама продукташ дукхагIа яхарах дола КПСС мартовски Пленумо оттадаь декхараш кхоачашдеш. Доккха хьинар а хоза гIулакхаш а хиларца цIи хезай Орджоникидзе цIерахча колхоза дояркай Долакова Хьавай, Валиева Ханифай, Iаьсашта гIулакх деча Оздоева Хамсата. Массехк шу хьалха денз дика болх беш хьайоагIа Ленина цIерахча колхоза доярка Чаниева Лида. 1957 шера денз низ ца кхобеш ший йижаращца — гIалгIай кхалнахаца — болх беш я цIи хеза доярка Попович Мария.

ЧIоагIа раьза хинна балха бахар вайнаьха мехкарий ши шу хьалха Первомайске хьайийлача слюдяной цехе. ХIанз слюда чIIораш вIашагIъяхара болх дика Iома а баь, массаза балха нормаш тIеххоачаш а еш, болх беш 44 йоI я цехе. Цеха коллектива юкъе белгала я цаIи ахи — шиъи нормаш йоахача мехкарий цIераш, масала: Хашиева Хадижат, Пугоева Лемка, Хакиева Захират, Гаракоева Хьава, Черкиева Лида, иштта кыбараш.

Товарооборота планаш кхоачаш а еш, эздий Iаьдалах мах беш хиларца дуккхача наха багабахаб Первомайскерча дaараш дохкача тикашка латта Татиева Соняи Евлоева Тайхьанти.

Сийлахь гIулакх кхоачашду Мужечарча 8-шерарча школа директора Долакова Тамарас, хьехархоша Алексинас, Оздоева Александрас. Фу хургда коммунизме яхаргйола къона тIехье хьалкхеярал дезагIа! Дикка вайнаьха кхалнах ба районе хьехархой болаш.

ХьалхагIа дIаяхача хана гIалгIай кхалнаха вIалла а даьдац типографера балхаш. ХIанз районерча типографе наборщикаши печатникаши болаш массехк кхалсаг я. Къаьстта дикагIа балхаш деш ба Сайнароева Мовлатхани Гайтукиева Маржани.

Культура учрежденей болхлошта юкъе белгалбаьннаб районни библиотека заведующи Кумахова Сара, эгIарча Первомайскерча библиотека заведующи Мамедова Лейла. Безаме а эзделца а тIаийбу цар книжкаш дешараш.

Кхалсага моттиг биъ пен юкъе я, яхаш дийца дешаш дагадох маIача наха нийсса массайолча вахара участкашка дакъа лоацаш бола вайнаьха кхалнах бIаргабайча. Гаьна лакхача лоамашта юкъе улл ДаьттагIе, граждански тIом болаш дикка ханаш йоахаш Серго Орджоникидзе хинна лоаман юрт, Орцханов Хизрий даьхе. Укхаза советски Iаьдала моттигерча органа кулгалдеш, юрта Совета председатель йолаш я Оздоева Кейпа. Юрта бахача наха сий ду цун. цо къахьегамхой йоакхо а еш, лерттIа болх дIабахьар бахьан долаш.

Районерча къахьегамхошта дика йовзаш а езаш а я райисполкома бехктокхамера секретарь Бузуртанова Роза. Из халкъа тешаме йоI хиларга хьежжа, къахьегамхоша районни Совете депутаталла а хержай. Дукха нах ух из йолча гIулакхашта. Бакъда, доаггIаш дола гIулакх ца деш цхьаккха саг дIаверзийтац цо.

Шоаш балхаш деча моттигашка иштта сийлахь гIулакхаш а деш, кхаьчаб Первомайски районера кхалнах семилетка йиълагIча бIаьстанга, Мая дезача деношка.

Л. ГОРБАКОВА,
КПСС Первомайски райкома кхалнаьха отдела заведующи.

РЕПОРТАЖ

Комсомольско-кагирхой установке

Безаме тIаийцар тхо Федор Фомича Власова. Шийна карагIдийна хIамаш дувцара из дукха тIера веце а кастта гучадаьлар тхона Федор Фомича крекинг-заводаца ший вахар дийза хилар, ший гIулакхах дика кхеташ, болх бовзаш, коллектива кулгалдара опыт йолаш из хилар. Дика хов цунна, оалаш долчча бесса, установкерча хIара болхлочун са мича доал. ЧIоагIа раьза ба технологаш а шоай начальника.

— Мишта лел шун болх, миштад коммунистически къахьегама бригадай, ударникий, из сийлен цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттаберий гIулакхаш? — хаьттар оаха цунга.

Парте XXII съезда, укх деношка ший болх чакхбаьккхача комсомола съезда решенеша хьинар айдаь йола тха Н. Островске цIи лелаеча комсомольско-кагирхой установка коллектив толамца къахьегаш я хIанз.

Заводе хьалххара яращца йолаелар тха коллектив коммунистически къахьегама установка яха сийлен цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабе. ХIанз цу даькъе кхоачашде дезаш дукха хIама дисадац тха. Установка йиъ бригадах из цIи лелаеш кхоъ я, хIаьта вокх бригадацара цхьабола болхлой коммунистически къахьегама ударникаш а ба. Тха технологаша болх мишта бу-м шоана шоашта атта зелургда цар беча балха дIабIарахьежача.

400—500 градусага кхоачаш бедал йIоахъеш йола пишкаш, йоккха давлени а еш мехкдаьтта сийрда продукцеш хьакъоастаю насосаш латтача, кийча продукци чуйола яьш долча гIолла тхо чакхдаьлча эггара тIехьа дIачу доал тхо алхха прибораш мара чуйоацача операторне.

— Укхаза чухьежача кизга чу санна бIаргагу операторашта пишкашка, насосне, иштта кхычахьа бедалах продукци хьакъастталца йола процесс, — йоах Федор Фомича. — Укх прибораша хьахьокх из.

Вахте латт воккхагIа волча оператора нов. Сухаребрикова коммунистически къахьегама бригада. Установке эггара хьалха коммунистически къахьегама цIи яьккха йола воккхагIа вола оператор Сурцов керте латта бригада вахта йисте а яьнна цIаяхай. Бакъда, операторне дIачу ваьлча эггара хьалха бIарг кхет тIеххьарча хана хадданза цу бригадо лелаеча дIа-юха телача цIеча вымпелах. Цхьан саьнгга хьалтеха йоахк установка коллективана тайп-тайпарча общественни организацеша тийнна Сийлен грамоташ. Цар хьахьокх коллектив дуккхача хана денз дика къахьегаш хьайоагIаш хилар.

Установка коллектива эггара дикагIа дар да барт тайна, цхьоагIо йолаш хилар, технологаша шоайла вIаши новкъостал деш, хIара денна къахьегама овсарле совйоахаш, брак йоацаш продукци арахецаш хилар, коммунизм хьалъечун моральни кодексо дIадехар доаггIача тайпара кхоачашдеш хилар. Иштта хила а еза-кх коммунистически къахьегама коллектив.

Планал совгIа бIаьш тоннаш мехкдаьтта сийрда продукташ йоахилга, хадданза электроэнерги, пар, доагам, реагенташ кхоелга, нефтепродукташ зехьа йовр кIезигделга установка технологий закон а хинна дIаэттад. Установкера дукхагIа бараш технически дешара заведенешка заочно дешаш ба. Дукха къахьег технологаша дикагIа йола опыт балха юкъейоалаеш. Брак йоацаш продукци арахецара а болх беш йолча моттиге дика порядок лелаяра а хьакъехьара воккхагIа волча оператора Сурцова опыт установке хинна ца Iеш, из чуйоагIача еррига шоллагIча цехе а дIайоаржаеш латт.

Бахка мабоаггIара накъа баьхкаб технологаш 1-ча Майна. Цун сийна тIаийца декхараш сийленца кхоачашлаьд цар.

С. СУЛТАНОВ.

Сурта тIа: И. Сухаребрикова бригада.

И. ПЛИЕВА сурт.

Ираз—къахьегам

Делегат а йолаш комсомольски XIV-ча съезда балхаца дакъа лоацаш хила ираз кхаьчар сога. Съезда делегаталла се хержача дийнахьа денз Москве кхаччалца йолча хана хьалххара Москве гIоргхилара, съездий Двореце вай мехка дикагIа болча комсомольцашца вIашагIкхетаргхилара уйлаш керта чура дIаялацар сона. Юххера а кхаьчар тхо Москве.

Москва! Ма дукха дог хьоасташ хIамаш да цига, ма хоза детталу из советски Даьхен дог.

Съезд хьаелла ди. Iалаьмате хозача съездий Двореце гуллу берригa делегаташ. Дегаш гIоздаьнна ба уж. Атта холуш дар цу эзараш долча къонача дегаша кхоачашдер цхьа декхар — вай мехка коммунизм хьалъяр — долга.

Шоаш деча къамаьлашца мадарра гучадоахар делегаташа балха гIа нийслуш дола кхоачамбоацараш, хьалхашкахьа дIадахара новкъарлееш дараш, белгалдора уж дIадахара, къахьегама толамаш совдахара наькъаш. Делегатий къамаьлашка ладувгIача хана кхы а чIоагIагIа доккхал де дог доагIар са со санна къахьегамца шоай сий даькkхача эзарнешца цхьана доккхий дешаш дувцача дакъа лаца сайга ираз кхачарах. Къахьегам—ираз! Из мадарра хоалуш дар съезде.

ЧIоагIа дог тохадолийташ дар делегаташа боккхача теркамца ладийгIа Никита Сергеевич Хрущева съезде даь къамаьл.

Вай мехка вахаш, къахьегаш хилар доккха ираз да.

А. ПОПОВА,
Грознерча химзавода аппаратчица, ВЛКСМ XIV-ча съезда делегат.

ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОША—ДЕЗАЧА ЦIЕЙНА!

*

С. СИНЕЛЬНИКОВ,
КПСС обкома промышленно-транспортни отдела заведующи.

*

Коммунизма материально-технически база хьаеча шоашкара доаггIаш дола дакъа лоацаш бола Нохч-ГIалгIайчен промышленноста болхлой дикача къахьегама совгIаташца накъа баьхкаб дунен халкъашта юкъерча цIейна—1 Майна.

Укх шера хьалхарча квартале валови продукци арахецареи къахьегама овсарле лакхъяреи план дика кхоачаш а яь. апрель беттара промышленни производства темпаш дIахо а лакхъеш хиннаб промышленноста болхлой, хьалхе а даьча лоархIамех, биъ бетта план дикка тIеххоачашъяьй республика ерригача промышленноста а, иштта къаьст-къаьстача лоархIамерча предприятеша а. Соахка хьалхарча биъ бетта яьккхачул 12 процент дукхагIа яьккхай промышленни продукци, хIаьта къахьегама овсарле 5 процент дукхагIа лакхъяьй

ДIахо а шерра хьалъеш латт республике промышленнии культурно-бытовойи объекташ, чуIе цIенош.

Боккха халкъа боахама лоархIам болаш я химически заводе хьалъяь а февраль бетта продукци арахеца йолаенна а йола полиэтилен деча объектай комплекс.

Промышленни масштабе эггара хьалха Советски Союзе доаккхаш дола полиэтилен вай республике даккха доладаьд, хIаьта из продукт чIоагIа маьхера бедал я пластмассаех хIамаш хьаяра.

ДIадахача шера Грозненски нефтемаслозаводе болх бе йолаялийтар парафин доаккхача производства хьалхара очередь. Къаьстта чIоагIа дика хетар ду семилетка диълагIча шера цу къонача коллективо доахача толамаша. Бетта йола заданеш даим тIеххоачашъю мехкдаьтта чакхдоахача болхлоша. Цу гIулакхо йиш хилийтар ленински къахьегама вахте эттача технологашка парафин даккхара биъ бетта план 20 апреле кхоачашъе.

Апрель бетта хьалъянай Колхозное яхача юртарча продовольственни машиностроене завода, г. Грознерча электроизмерительни приборий завода, Наьсарен-Вокзалерча электрофицированни инструментий завода хьалхара очередаш.

Мая сийна лаьцача социалистически яхье эггара дикагIа толамаш даьхад республика мехкдаьттахоша; 26 апреле кхоачашйир цар мехкдаьттеи попутни гази яккхара биъ бетта план, хIаьта «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене коллективо 21 апреле кхоачашйир биъ бетта план.

Мехкдаьттахоша ЦхьоалагIча мая денна дика совгIат да низ болаш кIедж етташ йола Iаьлий-Юртара (106-гIа скважина), Хаян-Кертера (6-гIа скважина), МагIалбикера (805-гIа скважина) кхо скважина болх бе йолаялийтар.

Соахка цу ханналца даьккхачунца нийсдича мехкдаьтта 8,4 проценти попутни газ 37 проценти дукхагIа яьккхай республике.

Промышленносто валови продукци арахецара боарам 1961 шера хинначул 14,7 процент лакхагIа хила беза 1962 шера. Производство иззал дегIайоалаелга Iалашде деза къахьегама овсарле лакхъяреи керда объекташ болх бе йолаялийтареи чотах.

Къаьстта чIоагIа бехктокхамера декхар кхоачашде дезаш ба республика мехкдаьттахой. Мехкдаьтта даккхара боарам укх 1962 шерре а 1965 шера планах лаьрхIача, вешта аьлча, семилетка чакхйоаллаш хила безача боарамга кхоачабеш лакхбе лаьрхIад. Иззал дукха мехкдаьтта доаккхилга Iалашдара 40 процент дукхагIа тохкама буров тоха а МагIалбик-Вознесенскаи Iаьлий-Юртеи лаьттай тIерча мелови тIоанашкара промышленни мехкдаьтта дахара кийчо е а лаьрхIад.

Цу белгалдаьча лоархIамех гуш да, семилетка диъалгIча шера республика промышленноста хьалхашка доккхий а бехктокхамера а декхараш латташ хилар. Нохч-ГIалгIайчен промышленноста болхлой, шоашта тIадехка декхараш боккхача лоархIаме хилар кхета а деш, уж кхоачаши тIеххоачаши де а, керда балха толамаш а даьха, цу тайппара коммунизма материально-технически база хьаеча юкъе шоашкара доаггIаш дола дакъа лаца а лаьрхIа ба.

ИШТТА ДА ТХА СОВГIАТ

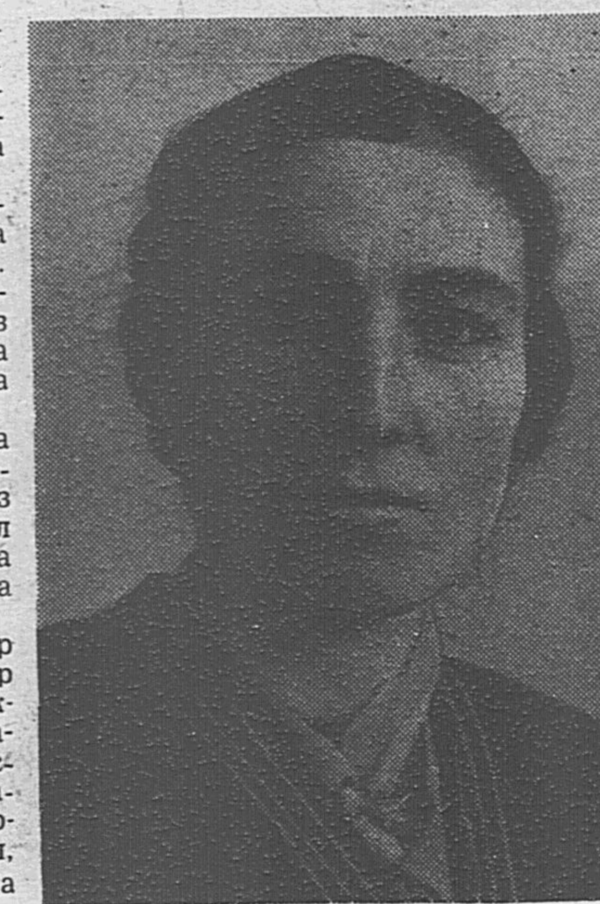
Таханарча дезача ден сийна Грознерча производственно-товарни контора коллективо лаьрхIадар апрель бетта план ханал хьалха кхоачашъе. Из декхар толамца кхоачашдаьд: апрель бетта план 6 ди хьалха, 24-ча апреле, кхоачашъяьй, юхедисача ялх дийнахьа бIаьш эзараш тоннаш продукци арахийцай.

Къаьстта дика къахьийгад нов. Касьянов керте латтача № 2 йолча цеха коллективо. Мехкдаьтта цистернашка чудоттара хIара дийнахьа йола нормаш тIеххоачашйора къонача операторий коммунистий Пустовойтова, Мирошниченко, Беляева, операторий Саломаха, Котельникова сменаша. Цар дикка лакхъяьй къахьегама овсарле, лохбаьб продукцега дIабода мах.

ХIанз укх май бетта чотах къахьегаш я тха коллектив.

В. ОПИЧ,
производственно-товарни контора партбюро секретарь.

Ираз—къахьегам

Ираз яха дош тайптайпара кхетадеш да. Капитализма мехкашкарча хьалдараша рузкъа дукхагIа хиларах лерхI ираз. Цхьабакъда, вай мехкарча наха къаьстта маIан ду цу деша. Социалистически общества членаша ираз лоархI обществана пайда боалаш дола гIулакхаш карагIдаларах. Вай мехкарча мугIарерча сага, моллагIча балха тIа из вале, карагIдоал Даьхен низ а наьха вахар а тоалургдола гIулакхаш де.

Из ишта хилар бокъонца хьагуш дар укх деношка Москве хиннача СССР Лакхехьарча Совета сессе. Сессе бар мугIарерча болхлоех, ахархоех бола депутаташ, халкъа дикагIа бола къонгаши мехкарийи. МассагIа вар укхаза депутата значок йоаллаш жа Iу, механизатор, промышленностера болхло.

Массава а дегаш делаш а безаме а бар уж. Со а яр чIоагIа дог гIоздаьнна. ВIалла дагардалацар сона паччахьалкхен парламента депутат хила ираз сайга кхачийтар къахьегам хилар. Хьалха паччахьа Iаьдал долча хана вай мехка а хиннабац хIанз капитала мехкашка а бац паччахьалкхений парламенташка дакъа лоацаш кхалнах.

Кхалнахага йизза бокъо кхаьчай коммунизм хьалъеш латтача вай Советски мехка. Сога а сох тарра дуккхача лоаман кхалнахага а кхаьчад Октябра ираз.

Бокъонца се иразах кхийна ха лоархI аз ер тIехьара диъ шу, хьажкIаш лелаеча звено айса болх бу ха. 1959 шера денз йолаялар тха звено йоккхий къахьегама коталонаш яха. Уж коталонаш йоах звеноцарча берригача болхлоша хьинаре къахьегарца, совхоза кулгалхоша а общественни организацеша а новкъостал дарца. Укх шера кхы а дукхагIа хьажкIаш яха лаьрхIад оаха.

Сона чIоагIа ловра берригача лоаман кхалнаха ираз къахьегамах, общественни вахара юкъе дакъа лацарах доаллаш хилар а, хIаьта иштта «кхалсага моттиг биъ пен юкъе я» яха дешаш зене хилар а дIакхетадар.

З. КУСИЕВА,
Наьсарен районерча «Октябра 40 шу» яхача совхоза хьажкIаш лелаеча звено звеньевая, СССР Лакхехьарча Совета депутат.

Нийса никъ лаьцаб

Ший ханнахьа тIайоагIар бIаьсти. Дечох бизза тIехбаьлар февраль бутт а — дIаде фу кийчде, хIамаш дIае тIагIертта Iомадала дезар.

ЧIоагIа сатувсаш накъа баьхкар укх бIаьстанна МагIалбика района «Кавказ» яхача колхоза колхозхой. ЦIаккха а ца яьча тайпара дика кийчо яьяр.

Колхоза правлене ханнахьа йоакхо йир керда техника Iалашъяра. Укх тIеххьарча ах шера колхозо ийцай «ДТ-54» яха ши трактор, хьажкIаш чуэца ши комбайн (хIанз уж 13 я), хьажкIаш чIIорма йоаха комбайн, йиъ сеялка, нохараш, иштта кхыйола инвентарь. Гота арайоалача хана 39 трактор яр колхозага. Из цIаккха а ца хинна хIама да!

Оахача лаьттай структура овлан тIара эргаяьккхар. 900 гектар дукхагIа дIае лаьрхIар «кура» хьажкIаш. Иштта чIоагIдир 250 гектар шекара свеклаи 100 гектар горохи дIае а.

Колхоза хьалхарча бригадах а хьокхаделар уж дерригa хувцамаш. Хьалха дIаихача шерашка дика а е во а лархIа йиш йоацаш лелар цу бригада балхаш. Бригада номер хьалхар яле, балхашта а из хьалха хIана яц, аьнна, дага а дохацар колхозе.

...Бена кхаьчар март бутт! КПСС ЦК исторически Пленум, керда толамаш дахара юрташкарча къахьегамхой дегаш ураоттадаь решенеш.

Ма доккха маIан долаши низ болаши дош да-кх парте дош! Бригада сапаргIатача цIагIа биййса яххалца багIар механизатораши полеводаши агитатора деча къамаьлашка ладувгIаш.

Бригадана деш дола кулгалтоадар духьа, цига бригадиралла хьожавир цу деношка коммунист Алексей Андреевич Попов. Кагирхошта юкъера эггара дикагIбараш — Мария Коневцоваи Лидия Куксинаи комсомоле бахар. Де дезарий хьакъехьа цIенхаштта къамаьлаш хилар.

ТIаккха толамаш даха дIайолаелар колхоза № 1 йолча бригада коллектив. Колхозе массарел а хьалхагIа йистеяьлар из бIаьсти де деза оахам даь. Кхычарел сихагIа а дикагIа а кийчдир бIаьстан культураш дIаюврглйола лаьтта. Коллектива низ тахкарах тарра хIама дар гидуаргаш дIаер. Боарамал цкъаи ахаззеи дукхагIа болх бора М. Головашовеи И. Туникеи агрегато. Кхаь дийнахьа дIайийна яьлар бIаь гектар гидуаргаш. ХIаьта, бIаьстан маьлхо лаьтта дIоах а даь, лаьттан температура йиста а йиста агронома «Ха хьаэттай!» — аьлча, тIаккха дIадоладелар керттердар — хьажкIаш дIаювлга.

Iуйрийна кхо сахьат даьннача хана кхай тIа яр кагирхой Головашова — Радионова агрегат. Юха а сеялкага хьежар, доагор чу а детта трактор кийчйир. Диъ сахьат даьлча кха чудерзадеш хьалхара боал а биха, болх дIаболабелар.

Цу дийнахьа вIалла салаIанзар кIанташа. ХIама а болх бешшехьа а кхаьллар. Цхьабакъда, цудухьа цу цхьан дийнахьа 25 гектар шоаш дIайийнилга царна саррахьа дIахайначa хана цар гIадбахар боарам боацаш дар. Сеяльщикаца Темуркаев Зайндинаца 20 гектар дIайийнаяр Бугаенко Алексея а. 8 дийнахьа 443 гектар хьажкIаш дIайийра колхоза № 1 йолча бригадо. Ялатийна а силоса а ерригa хьажкIаш дIайийна яларах 25-ча апреле рапорт делар бригада механизатораша. Из боккха толам ба!

...Бригадираца А. А. Поповца наькъа йисте Iохайша къамаьлаш деш дагIар тхо. КIоаргга уйлаех венна вагIаш цхьа юкъ а яьккха аьлар цо:

— Хьалхара этап чакхъяьннай. Дерригача дунен тIарча къахьегамхой цIей — ЦхьоалагIа май хьаотташ, ерригa хIамаш дIайийна даьннад тхо. Цхьабакъда, коллектива хIанзехьа а керда планаш я. Парте хьеххача тайпара, тха торонаш боарам боацаш дукха я.

Юххьанца кхача культураш чуийцачул тIехьагIа мукъадаьннача лаьтта 70 гектар дIайийнаяр оаха соахка. Царех хIара гектара тIара 10 центнер фуалъяьхача хьажкIийи 250 центнер моша гIади даьлар. Цунах дукха доакъар тIакхийтар тхона. Укх шера 200 гектар хьажкIаш дIаюврглья оаха иштта мукъадаьннача лаьтта. Хайра йол ца йоалача цоний лаьттах 50 гектар аха а аьха, цига а хьажкIаши свеклаши дIайийнай оаха укх шера. Мамогга дукхагIа беркат даргдола культураш дIае еза лаьттан хIара гектара тIа. ЦIей дIадаьннaчул тIехьагIа дIадолалургда пропашни культураштa дIахо гIулакх делга. Балхаш дукха да, цхьабакъда тха бригада коллектив царех бIукъожабеш яц. Бригадацарча наха нийса никъ лаьцаб. Сийленца кхоачашдергда хьамсарча парте хьалхашка оттадаь декхар...

В. БАРУЛИН.

Ираз—къахьегам

Ираз къахьегамца да. Къахьегамца мара сакъердадац сога. Саготлуса болх ца беш хилча. Аз болх бу сай 14 шу даьлча денз. Грозне совцIавенача укх 5 шера «Старогрознефть» НПУ болх беш ва со. Сага вахара юкъе а дукха хулцунна цIаккха а дицлургдоаца хIамаш. Царех хIама дар 1957-ча шера со КПСС членалла дIайийцар. Аз болх беча лаьттан кIалха ремонт еча бригада коммунистически къахьегама цIи лелаю.

Балха тIа айсаца кхетадер новкъосташкара хьаIомаде гIерт со. ХIанз со дешаш ва Грознерча сайрийнарча политехнически техникума шоллагIча курсе.

Сайх шоаш чIоаггIа тешаш хилар хьагойтад сона республика къахьегамхоша. СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла хержав со цар. Иштта тешам а бенна сайна тIадилла гIулакх кхоачашдара сай низ кхобергбац аз. Массехк ди мара дац СССР-а Лакхехьарча Совета сесси чакхъяьнна. Цига дакъа лоацаш хилар со а. Вай мохк дIахо а масса тайпара дегIабоалабара, халкъа вахар кхы а тоадара, дунен тIара машар чIоагIбара хьакъехьа дар сессе даь къамаьлаш.

Тахан, чуийнна КПСС XXII съезда решенеш толамца кхоачашъеш советски халкъ доаллача хана, чIоагIа лоархIаме да хIаране ше болх беш волча участке шийгара доагIар дар. Къахьега деза кхетамца хIара сахьата кхом беш. Зехьа ха йоае мегаргьяц.

Дог гIоздоаккх семилетка йиъалгIча бIаьстено. Сийлен гIулакхаш карагIдаьннад советски халкъа. Цхьабакъда, хьамсарча парте тIахьех вай коммунизма кердача коталонашка. Уж сийлен декхараш кхоачашдара аз лаьрхIад, цахаддаш сай говзал лакхъеш, кердадар балха юкъехкувлаш вIаштIехьбаккха сай болх.

ХIанз кхы а чIоагIагIа къахьега, коммунизм хьалъеча кхы а хьинаре дакъа лаца лаьрхIад аз.

М. МАГОМАДОВ,
СССР Лакхехьарча Совета депутат, «Старогрознефть» НПУ шоллагIча методий цеха оператор.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОЙ! КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЯР—ХАЛКЪА ХЬИНАРА, НИЗА, ХЬАЬКЪАЛА ГIУЛАКХ! ДЕРРИГА НИЗАШ КОММУНИЗМА МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ БАЗА ХЬАЛЪЯРГА!

1962 шера 1-ча Мая долча КПСС ЦК ТIахьехамашцара.

Лоаман колхозашка яхь яьржай

ТIа-тIа дукхагIа даржаш латт лоаман Ножай-Юрта района колхозий кхашкара бIаьстан балхаш. Ерригa колхозаш хьажкIаш дIаювш я, гидуаргаш, горох, доаханна доакъарийна шекара свекла дIайийна яьннай.

Дукха кердадараш даьхкад укх бIаьсти колхоза вахара юкъе, КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша дегаш гIоздаьха ба берригa колхозхой. Дерригача халкъа даггара я уж решенеш. ЧIоагIа раьза ба колхозхой Iилмага диллача лард йоацаши социализма системага диллача пайдана йоацаши йола травопольни система хьамсарча парте во могаярах. ЧIоагIа пайда лургба цу гIулакхо тха лоаман колхозашта, хIана аьлча хьалхагIа вIалла эшаш йоаццаше а колхозий даьгIенашка дIайийнарел вогIа йоацаш шортта баьцаш тIаювлашшехьа а дуккха дIаювра баьцаш. Из гIулакх кхы дIахо хургдац. ХIанзчул тIехьагIа дIаюврглья шортта хьажкIаш, бобови культураш, иштта кхыйола а пайдане йола культураш.

ЦхьоалагIча мая сийна социалистически яхь лаьцача парте XXII-ча съезда цIерахча юртбоахама артела (председатель нов. Мунапов) къахьегамхоша дика вIаштIехьдаьхад бIаьстан юхье кхашка деш дола балхаш. Укх шера укхаза дIае езараш 406 гектар хьажкIаш я — соахкарчул дикка дукхагIа. Дика тоадаьча а хьаьндаьча а лаьтта дIаюв хьажкIаш, из маьхера культура хIанзале а дIайийнай 350 гектара тIа. Укх шера духхьашха дIайийнай колхозо горох, 20 гектара тIа шекара свекла. ДIайийна яьннай коартолаш. КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачаш а еш, хьалхагIа даьсса даьда лаьтташ карадерзадара чотах укх шера кхы а 80 гектара тIа хьажкIаш дIае лаьрхIад колхозаша.

ХьажкIаш дIаювча доккхий къахьегама толамаш доах трактористаша Касумов Сайд-Саьлама, Магомадов Шахида, Байтукаев Шамала, сеяльщикаша Адамов Минкаила, Абалаев Эдас шоай дийнахьара нормаш 150—200 процент кхоачашъю.

Укх шера хIара гектара тIара 35—45 центнер фуалъяьха хьажкIаши 350 центнер силоси яккха лаьрхIад колхоза хьажкIаш лелаераша. Доккхий декхараш тIайийцад шоашта звеньевойш болча Магомадова Алпатус, Гатулагов Гезхадже, Джанбеков Джабраила, кхычар. Цар лаьрхIад хIара гектара тIара 45 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха.

ХьажкIаш дIаера балхаш дика лел А. Шерипова цIерахча колхозе. 450 гектара тIа дIайийнай укхаза хьажкIаш.

Шоай декхараш кхоачаш а деш 1-гIа Май тIакхоачаш хьажкIаш дIайийна баьлар района юртбоахама къахьегамхой.

В. МАГОМГАЗИЕВ,
КПСС Ножай-Юрта райкома секретарь.

Сийрда уйлаш

Республика цIи хезача наха дувц

* * *

Укх шера хоза бIаьсти яьннай вай Нохч-ГIалгIайчене. ХьалхагIа дIаихарел белгалагIа я ер бIаьсти. КПСС XXII съезда исторически решенеш кхоачашъяра а школаш эргаяхарах дола Закон кхоачашдара а халкъа образоване болхлой берригa низ тIабахийта, хьинар айдаь къахьегаш ба хIанз.

ЧIоаггIа новкъостал ду уж сийлен декхараш кхоачашдара липецки школай опыт балха юкъекхувларо. Эргадоалаш тоалуш латт наьна мотт хьехара гIулакх а. Укх бIаьсти вай республике эггара хьалха Нохч-ГIалгIай пединститута арахецаргба гIалгIаехи нохчехи бола къона хьехархой. Республикерча дуккхача школашка шоай моттигаш хьалувцаргья цар. Доккха ираз да из.

Л. БОРОВА,
РСФСР заслуженни хьехархо.

* * *

Семилетка диълагIча шера бIаьсти эггара белгалагIа я са вахаре. КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша са къахьегама хьинар кхы а айдаьд. Дукха ха йоацаш Москве хиннача ВЛКСМ XIV-ча съезде дакъа лоацаш хиннав со. Дегаш гIоздаьнна къамаьлаш дора комсомольцаша съезда трибуна тIара, дIахо кхы а доккхагIа толамаш шоаш доахаргхиларах партега, советски халкъага дIа а хойташ.

ДIадахача шера 220 гектара тIа дIайийначa хьажкIий хIара гектара тIара 71 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуийцар тха звенос, планах 1 центнерага 1 соми 70 кепиги мах баха безача 77 кепиг мара ца а бодаш.

Укх шера 250 гектара тIа дIайийнача хьажкIий хIара гектара тIара 75 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха а, хIаьта хьажкIий 1 центнерага дIабода мах кхы а лохбе а лерхI оаха. Из декхар толамца кхоачашдара хьажкIаш дIаюврглйолча лаьтта хIара гектара тIа 2 центнер суперфосфати, хIаьта кхоачам хиллал моттигера удобрении а йиллай.

ХIанз тхоай берригa низ тIабахийта къахьег оаха мамогга сихагIа хьажкIаш дIайийна яхара. Ханнахьеи дикен уж дIаер да таханарча дезача денна аз луш дола совгIат.

О. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза Альти-Юртарча отделене хьажкIаш лелаеча механизированни звено звеньевой.

* * *

Берригача къахьегамхой доккхача цIейна — ЦхьоалагIча Майна КПСС XXII-ча съездеи мартовски Пленумеи решенеш кхоачаш а еш сийленца накъа яра сайна мамогга къовсам лоаттабаьб аз. Цудухьа цхьадола толамаш даха вIаштIехьдаьннад са. Соахка айса лелабаьча 14 Iаттах хIаранегара 3730 килограмм шура яьккхар аз, хIаьта укх шера аз лаьрхIад 4500 килограмм яккха. ДIабахача биъ бетта юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 900 килограммал тIех шура яьккхай аз. Из да дезача цIейна аз луш дола совгIат. Ала дезаш да дукхагIа дола доахан хIанзчул тIехьагIа дахкаргдолаш долга. ТIайийца декхараш кхоачашдара дIахо йодача хана кхы а хьинарегIа къахьегаргда аз, цул совгIа сайцарча дояркашта новкъостал а дергда.

М. АРСЕМИКОВА,
Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза доярка.

* * *

Хьалха латтача юрта боахама къахьегамхоша дика дезду таханара ди. Со а паргIата я тахан. ХIана аьлча, аз а во совгIат деннадац цIейна. ДIадахача шера айса лелаяьча 25 нана-хьакхарчех хIараннена тIехьара 20 хурски 16 цкъа яхкача хьакхарчех хIараннена тIехьара 7 хурски хьалкхейир аз.

ХIаьта, укх шера аз лелаеш я 25 нана-хьакхеи ужжала цкъа яхка хьакхарчи. ДIабахача биъ бетта аз хьалкхеяьй нана-хьакхийна тIехьа 11 хурски (укх шера декхар—22 хурск) цкъа яхкача хьакхийна тIехьара 5 хурски (укх шера декхар — 8 хурск).

Парте мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра айса денна дош чакхдоаккхаргда аз.

Н. АЛАЕВА,
Надтеречни района «Надтеречный» совхоза свинарка.

МАРША ЙОАГIИЙЛА, ХОЗА БIАЬСТИ

Къаьстта дог гIоздоаккхаш а сакъердаме а енай ер семилетка йиълагIа бIаьсти Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен института нохчийн гIалгIайн меттай отделенена. Июнь бетта эггара хьалхара выпуск хул отделене. Юрташкарча школашка болх бе гIоргва 65 лакхера образовани йола хьехархо. Царна юкъе я 13 йоI.

Кастта хургболча хьехархоша шоаш педагогически практиках хиннача хана хьахьекхай лакхара педагогически говзал. Къонача хьехархоша наьна мотти литературеи хьийха ца Iеш, эрсий мотти литературеи а хьехаргда.

Арахецача къонача педагогашта юкъе дукхагIа бараш комсомольцаш ба. Къона тIехье хьалкхееш школашка болх барал совгIа, цар лакхъергья юрта культура.

ВЛКСМ XIV съездо КПСС Центральни Комитетага дахьийтача письмо тIа белгалдаькхад комсомольцашеи берригача советски кагирхошеи дIахо йодача хана а, шоай низи, хьинари кхо ца деш, коммунизм хьалъеча ерригача участкашка къахьегаргхилар. Коммунизме вахаргвола советски саг кхевара шоай къона низ а деррига хьаькъал а дIалургдолаш ба къона педагогаш.

Укх шера арахецараш боацаш, нохчийн гIалгIайн меттай отделене 103 студент ва, шоашта юкъе 53 йоI а йолаш. Царел совгIа кхыча факультеташка дешаш а ва 173 нохчийн гIалгIайн къамах вола студент.

ДIахо йодача хана кхы а тоаде лаьрхIад наьна меттеи литератураи хьехархой кийчбелга. Кафедрера болх тоабар духьа укх шера арахецарех дикагIа вола 6 хьехархо (кхо йоI а йолаш) вита лаьрхIад оаха институте.

ЧIоагIа дог гIоздоаккхаш цхьаькха гIулакх а хиннад тха кафедре укх шера: нов. Долакова Раяс Iилмай кандидата цIи яккхар духьа язъяь диссертаци чакхъяьккхай.

Диссертацена шоай балхаш кийчдеш ба нн. М. Чапанови И. Алероеви. Кхыбола кафедра членаш а ба кандидатски минимум дIалушшехьа а диссертационни балхаш кийчдеш. Укх гарггарча шерашка массехк къона Iилмахо хургва нохчийн гIалгIайн меттай кафедре. Цу гIулакхо торо хулийтаргья педагогически кадраш кийчъяра гIулакх дикагIа тоаде.

И. АРСАХАНОВ,
Педагогически института нохчийн гIалгIайн меттай кафедра заведующи, филологически Iилмай кандидат.

И. ПЛИЕВА сурт.

Хь-Б. БАНХАЕВ.

БIАЬСТАН ЗОВ

БIаьстан зовнаца
Оаз хец аз илле,
Дахь бIаьстан михо
Вайна керда дуне.
Болх беча пхаьнашка
ЦIий доссаш санна,
Йосс бIаьсти дунен чу
Тамашен хозленца.
Лаьттано доаккха
Керда са да из,
Ниб йича йоагIа
кадайло я из.
Бер наьнах санна
БIаьстенах дакхаш
Iалаш ду лаьттано
Гуйран ялаташ.
Адама дахьаш да
Цун маьршача дено
Сердало, йIовхал,
Къонал, денал.
БIарг биза ца боалаш
Со тахан дIавода,
Сакъердамга, ашарга
Аз тахан ладувгI.
Дикага дог доахташ,
Диканах тешийташ,
Машарца, ашарца
Хьекх бIаьстан мух.
Вай дезар гIадвига,
Вай дезар хьаста,
ГIозленца, иразца,
Я ма эшийла бIаьсти.

Тха интервью

Деза новкъостий! Шоана ховчча тайпара, укх шера «Азербайджанфильм» яхача киностуде лаьрхIад Нохч-ГIалгIайчен писатела И. Базоркина язъяьча «Къахьегами зизаши» яхача сценарех фильм оттаде. Газет арадоалача дийнахьа оаха телефон техар Бакински киностуде.

Тхоца къамаьл дир фильм оттадеча шоллагIча режиссера нов. Багирова.

— Ерррига коллектив чIоагIа къахьегаш я 12 марта денз, аьлар цо. Дукха сценаш хIанзале йистеяьхай. ХIанз «Къахьегами зизаши» яха съемочни группа я Iаддалий городерчен юртарчен цIагIара а, иштта госпиталерча палатера а йола сценаш йоахаш.

Май бетта тIеххьарча деношка тхо доагIаргда Грозне, йоах нов. Багирова дIахо. Цига съемочни группас йоахаргья Грознерча вокзалера а, иштта кхыйола а сценаш. Фильм йистедаккха лаьрхIад укх шера 25 ОКТЯБРЕ. Фильме дакъа лоацаш бола берригa актераш боккхача безамца шоай ролаш кийчъеш ба. ЧIоагIа цIи хеза бола тайп-тайпара вай мехка актераш ба ролаш ловзаеш. Махьмуда роль ловзаю гIорваьннача халхара говзанча РСФСР заслуженни артиста, Нохч-ГIалгIайчен халкъа артиста Эсамбаева Махьмуда. Махьмуда даь роль ловзаю СССР халкъа артиста Тхапсаева Владимира. Махьмуда наьна роль ловзаю Азербайджански ССР халкъа артисткас Курбановас. Догмара роль ловзаю Грузински ССР заслуженни артистка Абашидзе Лейлас. Пачхаьалкхен преме лауреат йолча Азербайджански ССР халкъа артистка Каландарле ловзаю Догмара наьна роль. Догмара даь роль ловзаю Х. Нурадилова цIерахча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен театра артиста Дениева Альве.

Фильм оттаду керттера режиссер ва Тофик Таги-Заде, оператор — Оджагов, художник — Надзак-заде.

Къамаьл чакхдоалаш шоллагIча режиссера Багирова шоай ерригача съемочни группа цIерах дIайха моаршал делар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошка, хIаьта адамий бIаьстан ЦIей — ЦхьоалагIа Май даькъал а дир.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) В. Тхапсаеви М. Эсамбаеви Бакурча цхьан улица тIа.

ХАЛКЪА КИЦАШ

БIаьстан михо кхоъ дика денад

БIаьсти дIадийнар тIадаланза дисадац

БIаьсти ваьгIар Iай иддав

Искусства дневник

Ахканарча сезонах вай республикерча тайп-тайпарча районашкеи, хIаьта лоалахарча областашкеи республикашкеи гастролашка гIоргья Грознерча М. Ю. Лермонтова цIерахча эрсий драматически Х. Нурадилова цIерахча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхени театрай коллективаш.

М. Ю. Лермонтова цIерахча театро Наьсарен, МагIалбика, Каргалински, Сунженски, иштта кхыйолча районашка оттае лаьрхIад «Иркутски истори», укх шера дIабахача март бетта Москверча Кремлевски Дворецеи Центральни телевиденеи гIолла оттаяь хинна а дика тIаийца а Н. Музаева язъяь «Сагах теша», «Стряпуха маьре» яха спектаклаш. Вай республикерча районашка оттаярал совгIа уж спектаклаш хьокхаргья Херсонски, Черниговски областашка.

3 мае денз 2-ча июле кхаччалца гастролах хургба Х. Нурадилова цIерахча театра артисташ. ХIанззе ерригa уйла, кхетам, низ тIабахийта «Ахмар Хаджи» яха керда спектакль кийчъеш ба уж. Цул совгIа гастролех дахача театро «Аьсет», «Михагара эрз» яха спектаклаш вай республикерча тайп-тайпарча районашка, вошал долча Дагестански, Кабардино-Балкарски республикашка оттаергья.

Вай республикерча театрай коллективаша гастролех яхача сезонах вайцига гастролех бахка лаьрхIад Украински музыкально-драматически, Куйбышевски операи балетеи театрай коллективаша.

Ахканара сезон дика дIаяхьа лаьрхIад Нохч-ГIалгIай республикански филармоне. Вай республикерча тайп-тайпарча районашка симфоническии эстрадни концерташ оттадергда цо. Цу гIулакхa лаьрххIа хIанззехьа а кийчо еш я филармоне коллектив.

Укх деношка Грозне цIаенай гастролашка яха хинна Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен иллейи халхарийи ансабль. Астрахански, Саратовски, Куйбышевски, Пензенски, Архангельски областашка, Москве, Ленинграде керда кийчъяьча программах концерташ увттадаьд цо.

Тахан хьайийлай Грознера С. М. Кирова цIерахча культураи салаIареи парк.

БIаьстан сурташ

Кхашка

Пайдане йоацача травопольни схемана духьала оттае еза оахача лаьттай низ бола структура.
(КПСС ЦК мартовски Пленума соцам тIара).

Кхашкара йолле, баьцаш!

А. ВЕДЗИЖЕВ

Пайда лургбола къамаьл

(ДУВЦАР)

ХIанз аз дувцаш дар хиннадолий-те яхаш хеттий оаш? Из сога хетта эшац шоана, шоашта гоннахьа хьажа шо. Нагахь Аюп санна бола нах хIанз а юкъ-юкъе холуш хуле — хиннилга халаш.

Цу дийнахьа Мая цIей дездеш бар тха юртахой. Гоннахьа хозаш белараш, лекхаш пандараш, бераша доахаш иллеш. Деррига дуне а гIоздаьнна дар.

...Юкъах хьерчача шерача тIехкарах пIелг а тесса, хьаьтIа тетта фуражка а йолаш латтар Аюп цу Iура. Сельпо тика хьаеланза яр. КIаттIа боацачох хьежар из тика хозъеш наIарах а, корах а техача зизашка, лозунгашка.

«Укх тика хозъярах-м са корта тоалулга хург мичад. Тахан мо долча дезача дийнахьа цхьа сахьат мукъах а хьалха хьайийлача мегаргьяцар-те укх мерчешта юкъе хьерчаварго» — ший дагахь сердар Аюп тика чу латтачоа.

ЦIаьхха цун бIарг кхийтар гаргга кхаьча воагIача совхоза механически мастерске токарь волча Идрисах.

— Хьо ма Iурре араваьннав,— йист хилар Аюп Идрисага тумгалгах санна бага йоаллача гIаьленах кIур дIа а ухийташ — ла лелий хьо?

— Тахан мо долча дийнахьа ла мишта лелац,— жоп делар Идриса.— Тхо районе демонстраце долх.

— А-а,— цавашшаш аьлар Аюпа.— Ударник... ударник ма вий хьо-м. Со виц а веннавар.

— Бехк бац хьа из дицделча,— аьлар Идриса.— Дицдала ха я хьо балхара дIаваьнна. Хьайна дага доагIий хьона масса шу да?

— Харц ма алалахь Идрис, дош хетий хьона Iайха леладечох,— вела а къежа йист хилар Аюп, из бегваккха санна.— Е дуне-м болх баьчох а, ца баьчох а дусаргдолаш ма дий. ТIаккха Iа санна кулгех шонкаш а яьнна болх беш дуачул гIойле яц ер, из санна мерий кIалхара малара кад ца хадийташ, мерза даар ца хадийташ диъача. Хьо вахалва даа ховчоа тIехбаха кад ма-б хьона е дуне-м... Боарха етт ба-кх, ше мабарра боарха етт. Деш доацаш, дуташ воацаш аз-м дуъ яр кулга цхьаккха а шонк ца йоаккхаш.

Ший кулгашта йоахкача шонкашта бIарахьежар Идрис. Цкъарчоа ше фу аргда ца а ховш висар из, тIаккха цунна духьал эттар дийна йолаш санна шийна езаш йола балха станок, шийна уллув болх беш бола итташ новкъостий, цхьан даьна бича санна шийца безаме бола берригa а юртахой.

— Сай кулгех йоахкача шонкех аз доккхал ду, царех доккхал ду са бераша а. Сона хов царех сай юртахоша а доккхал делга. Вешта хьонеи, хьо санна болчарнеи фуннах хетарах со шек вац... Iайха каралаьца никъ харцахьа хиларах цкъа хьо а кхета мег, бакъда, тIаккха тIехьа-м хургда...

Сихха ког а лайза волавелар Идрис. КIеззига дIахо а ваьнна юхавийрзар из Аюпагахь:

— Йовсарал лелaдераш, адамашта пайда луш боацараш гоама хила Iемаб хIанз гIалгIай,— аьлар цо.— Цар цабезамах кхералахь, боккха низ ба хьона из.

— «Хьайла,— йоахар Аюпа Идрис вахачул тIехьагI,— бIарчча лекци йийшарий».

— Воше,— аьлар Аюпага цар къамаьл хозаш ваьгIача тика сторожа къаьнача Iаьлас,— керахь дог долча саго пайда эца мегаргболаш къамаьл дар хьога Идриса даьр. БIаргаш дайна ва хьо гоннахьа кхеххкаш дола вахар ца гуш, е лерrаш къора да хьа наха хьайха дувцар ца хаза? Е дуне тIехбаха кад ба шийгара доагIар хьаьналча адамашта дIа а луш, шийна дезар царгара хьа а эцаш вагIачунна. Iа укх дуненах боарха етт ба аьлар. Хьо лоралелахь цу Iаттах, Iа яххача тайпара деш доацаш, дуташ доацаш волчунна мIарга тоха тарлу хьона цо...

Хьанна ховргда хьаьналча шин саго цунца даьча цу тайпарча къамаьло Аюпа фу дагадохийта хургда. Бакъда, ше бена никъ а бита цIенгахьа волавелар из. Шийна гоннахьа Аюпа гора шоашта карагIдаьнначо гIоз а даьха цIей дездеш дола адамаш. Аюпа гора наькъ тIа дежа уллача мергIалгалла башха ше цар теркал ца веш хилар.

— ЛадувгIалахь хьайга даьча къамаьлага,— аьлар Iаьлас Аюпа тIехьара тIа а кхайкаш,— эггара а хьалха хьона хьайна пайда лургболаш къамаьл да хьона из.

Цо цунах пайда эцаргбий сенах ховргда. Нагахь ца эце дехке-м варгва.

Ладувгӏа радиога

1-ча мае: 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.20 — «Ленинан некъ» газета обзор; 7.30 — хоамаши передачай программеи; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.30 — концерт; 16.30 — ЦIейна хетадаь концерт; 17.20 — город Грозне хиннача первомайски демонстрацех йола отчет (эрсий меттала); 17.32 — ашарий антракт; 17.35 — город Грозне хиннача первомайски демонстрацех йола отчет (нохчий меттала); 17.47 — ашарий антракт; 17.50 — город Грозне хиннача къахьегамхой первомайски демонстрацех йола отчет (гIалгIай меттала); 18.02 — ашарий антракт; 18.10 — москвера трансляци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — передачай программа; 18.02 — ЦIейна хетадаь концерт; 19.32 — город Грознерча къахьегамхой первомайски демонстрацех йола репортаж; 19.52 — «Са Белорусь, са илли» — телевизионни фильм; 20.12 — передачай программа; 20.15 — «Мистер Икс» — художественни фильм (телезрителий заявкех).

2-ча мае: 17.00 — «Зори Кавказа» яха объединенни радиожурнал; 18.00 — Художественни самодеятельностеи, Нохч-ГIалгIай ашарийи халхарийи ансамбло Кремлевски театре оттадаь концерт. (Трансляцех запись).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал—«Воскресение» (2 сери цхьана). Долалу: 10, 1.45, 5.30, 9.15.

ЗIамига зал № 1 — «Мехкарий». Долалу: 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — «Мультипликационни фильмай керда сборник». Долалу: 9, 10.20, 11.40; «Воскресение» (2-гIа сери). Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — «Мультипликационни фильмай керда сборник». Долалу: 9.30, 10.50, 12.10; «Воскресение» 2-гIа сери). Долалу: 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре.

Берий сеанс—«Чиполлино». Долалу: Iуйрийна 9 сахьат даьлча. «Воскресение» (2 сери цхьана). Долалу: 10, 1.30, 5, 8.30.

Укх тайпарча суртий тIеххьара бIаьсти хила еза

Нийслу-кха хIанз а хьакимаш
Деш уж тамашийна хIамаш:
Доадеш зехьа хьаьна лаьтта
Баьцаш дIаюви хьажкIий метта.
Нагахьа санна хьайна дезе
Йиза гуйре Iайха чуяр,
Баьций доттагI, хьо ха деза
Арен аьла хьажкIа хилар.

Дилла цхьаккха доазув доацаш
ДегIадоагIа сага низ боа хьаькъал.
Форда бухе, сиглен лакхле кхоачаш
Дуне тохк цо, цудухьа дувц из даькъал.
Атомгара малхага кхаччалца
Цо Iалама низ карaберзабаьб,
Из ма даьдац далла дуIаш дарца,
Из низ болча советски Iилмано даьд.
Тамашийна хIама деций хIанз а
Цох шекбувлаш вайна юкъе нах хилар,
Молла волча ухаш, ше Iехойташ,
Дог тешаш, цун фаьлгашка ладувгIар.

Шин сесага мар ва яхаш
Ховш да ер шох вакхаш волга
Сага даькъе шо ца лоархIаш
ЛерхI укхо оаш даьр дуалга.
Сердал тоъац-те шун бIаргий
Вай е хозлу вахар зелла
ХIанз дах шо, яхаш ма йий,
Е вай зама шуга кхайкаш
Ца боагIа мухь шоай ги белла.

Даькъала хилда паргIата вахар!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72, корректорске — 2-30-91.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. **Телефоны:** зам. редактора — 2-07-01, ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции, 30/3.

СФ03078 Закав № 2441